

Schooltaalwoorden en rubrics in Boston

Uit de Pisa cijfers blijkt dat het onderwijs in Amerika niet kan meekomen met sterke Aziatische en Europese landen als Nederland. Toch zijn er in Boston pareltjes van samenwerking te vinden tussen de Harvard Universiteit en een aantal scholen. Dat ondervond een Nederlandse groep taalexperts en lerarenopleiders.

In Boston voert de universiteit Harvard een taalprogramma uit dat zich richt op woordenschatuitbreiding. Verschillende scholen werken daarin samen met deze Amerikaanse universiteit. Het zijn allemaal middle schools die in hun populatie leerlingen hebben die in Nederland de bovenbouw van de basisschool en de onderbouw van het voortgezet onderwijs zouden bevolken.

In die samenwerking gaat het vooral om schooltaalwoorden; woorden die niet tot de vaktaal van een schoolvak behoren, maar die wel in elk vak gebruikt worden. Voorbeelden zijn *process*, *content* en *convention* ofwel proces, inhoud en afgesproken methode. Dit zijn woorden die leerlingen elke dag nodig hebben, maar die vaak niet onderwezen worden, juist omdat ze niet vakspecifiek zijn. Het Harvardprogramma vraagt elke vakdocent een kwartier per week aandacht te besteden aan de woorden van de week en traint docenten hierin.

Standpunten en overwegingen

Elke week worden zo vijf nieuwe woorden aangeboden, die in diverse vaklessen worden ingeoeft en gebruikt. Docenten bieden de woorden aan in verhalen over belangrijke in Amerika betwiste persoonlijke en maatschappelijke dilemma's. Deze worden thematisch aangeboden, en leerlingen worden uitgenodigd te debatteren over zaken als immigratie, belastingen en schooluniformen. De eigenlijke verwerking van de woorden vindt dus plaats

in discussie en debat. Uiteindelijk bleek zelfs dat het thematisch werken in een veel grotere behoefte voorziet dan alleen maar het aanleren van de vijf nieuwe woorden. De leerlingen leren zich te verantwoorden door hun standpunten en overwegingen onder woorden te brengen. Dat is de feitelijke winst van het Harvard taalprogramma; leerlingen ontwikkelen hun woordenschat, hun debat- en luistervaardigheden en daarmee hun denken.

Rubrics en cijfers

Een handig instrument om verbetering in kaart te brengen is de rubric. Met behulp van een rubric is het mogelijk na te gaan waar een leerling zit in het leerproces. Heeft de leerling moeite met de leerstof? Of is er, met hulp van anderen, al enig begrip? Beheerst de leerling de basiskennis of de complexere kennis? Is de leerling zover dat hij/zij anderen kan helpen?

Een dergelijke rubric verschilt per vak en per leerstofeenheid. Het maken van een rubric is even werk, maar het levert ook veel op. Een docent krijgt de leerdoelen helder voor zichzelf en communiceert zo naar leerlingen toe hoe een prestatie er per niveau uitziet.

De ingevulde rubric is op deze manier een steun voor zowel leerlingen als docenten: beiden krijgen informatie over gewenste en actuele leerling-prestaties. Beiden weten dan wat de volgende stap is in al die leerprocessen. Op basis van de rubric-uitkomsten kan dan een interventie uitgevoerd worden die erop gericht is alle leerlingen minstens tot niveau twee te brengen, en liever naar niveau drie en vier.

De Nederlandse manier van het becijferen van resultaten volgens een schaal van tien geeft veel minder expliciet aan wat een volgende stap in een leerproces zou kunnen zijn.

4	Leerling staat boven de stof en kan andere leerlingen begeleiden
3	Beheerst complexe kennis op niveau van diepteverwerking
2	Beheerst basiskennis
1	Met hulp begrijpt leerling iets van basis- en complexe kennis
0	Zelfs met hulp heeft leerling moeite met leerstof

Aanpassen

Door gezamenlijk met docenten en schoolleiding het curriculum vorm te geven, leren in Boston niet alleen de leerlingen, maar ook de onderzoekers, de leraren en schoolleiders. Dat leidt onder andere tot onderwijs op maat. Een van de leraren verwoordde dit mooi: "Het is een goed programma, maar je moet het wel aanpassen aan jouw leerlingen; jij kent je leerlingen het beste."

Wietske Miedema (w.g. miedema@hva.nl) en Loes van Wessum (l.van.wessum@hva.nl) zijn werkzaam als programmaleider onderwijsonderzoek en docent aan masteropleidingen van de Hogeschool van Amsterdam. Dit voorjaar maakten zij een studiereis naar Boston.